

Mikor, ki, hol, hogyan?

KALANDOZÁSOK A MILITARY TÖRTÉNETÉBEN

A fellelhető dokumentumok alapján megpróbáljuk visszaidézni, mi történt az 1980-as moszkvai olimpia után. A militarycsapat negyedik helyezéséhez kapcsolódó értékeléseket keresve nem könnyű a dolgunk, mivel, mint már említettük, a szakajtó „agyonhallgatta” a versenyt. Az olimpiai militaryverseny magyar vonatkozású eseményeit a Népsport-tudósításokra alapozva a Pegazus májusi számában idéztük fel; a csapat tagjairól pedig a júniusi Pegazusban közöltünk „akkor és most” portrét. Most kalandozunk tovább 1980–81-ben.

Az Esti Hírlapban 1980. augusztus 15-én jelent meg egy cikk „Lovak, versenyek, emlékek” címmel, Schiffer Ferenc tollából. Abban a szerző így fogalmaz:

Volt, aki pezsgőt bontott, s volt, aki gúnyos, fanyar mosollyal lemondóan legyintett, s olyan is, aki fizetett, mint a katonatiszt, mert fogadott és veszített: a csapatok végigmentek a pályán. Voltaképpen nézőpont kérdé-

tényeké. Rengetegszer hivatkoznak a lovassport ürügyén a múltra, nos, tegyük meg mi is, szóljunk róla. Magyarország 1928 óta vesz részt az olimpiai lovasversenyeken. Nem soroljuk föl az eredményeket Amszterdamtól Moszkváig, időfecsérlés lenne. Csupán csak annyit: a militarysoknak soha egyetlen alkalommal sem sikerült befejezniük a háromnapos viadalt. A csapatokat minden esetben kizárták.

9. hely, valamint a lovaspólócsapat öt nemzet küzdelméből a negyedikként került ki. Münchenben mind a két lovaskeret a kizárás sorsára jutott, az egyéni versenyekben a két ugrólovas a 48., illetve 49. helyezést érte el ötven induló közül, s a militaryverseny egyetlenegy értékelhető magyar versenyzője 38. lett...

[...] Az esztendő óta zajló természetlen, sokszor ideitlen viták helyett, tudniillik, hogy

se is lehet a moszkvai olimpiai lovasversenyek értékelése. Valaki az ismert régi viccet hozta föl két gépkocsi versenyről: úgymond az ellenfél csak utolsó előtti lett, a mi autónk bezzeg második. Vagyis szemlélet, nézőpont kérdése, lehet vitatkozni, felértékelni, vagy alábecsülni az eredményt. Valóban?

[...] Véljük, és hisszük, hogy nem. Nem relatív értékrendszer kérdése ez, hanem a

Akkor is – a húszas-harmincas években –, amikor hihetetlen kultusza volt a lovassportnak, és olyan bázisa, mely többszöröse a mostaniénak. Az ugrólovasok egyetlenegyszer értek el csapatban értékelhető eredményt, 1928-ban tizenöt közül a 13.-ak lettek. A teljesség kedvéért még: Berlinben, 1936-ban Platthy József bronzérmet szerzett egyéni díjugratásban, a military egyéni küzdelmeiben jutott egy 5. és egy

a tenyésztők a hibásak, mert rossz lovakat tenyésztenek, avagy az edzők és a lovasok a bűnösök, mert nem bírják kibontani a lovakban rejlő képességeket, nos, e civódás helyett, összefogásra van szükség, hogy együttesen, egyforma akarattal és hittel munkálkodjanak lovasok, edzők, tenyésztők és szakvezetők. Miként a példa bizonyítja, nevezetesen a militarykeret és az edző, Monspart Gábor, valamint az Enyin-

gi Állami Gazdaság harmonikus együttműködése az olimpiát megelőző hónapokban. Nem ünneprontásként említjük, de a moszkvai negyedik helyezések csak egyvalamit bizonyítanak; hogy a lovasok és a lovak képesek teljesíteni a legalapvetőbb feladatokat. De nem többet. Éppen ezért némileg elképedtünk azon a nyilatkozaton, amit a csapat vezetője, Várady Jenő tett a versenyek után: - Nem titkolom - mondta -, hogy

rek után is vannak akadályok...” címen jelent meg:

A moszkvai helytállással, a negyedik helyezéssel bátor, fiatal versenyzőkből álló csapatunk bebizonyította, hogy azoknak van (és volt) igazuk, akik a háromnapos versenyekre esküsznek. A kiváló, idős mester, Monspart Gábor irányításával, csak néhány hónapos központi felkészülés után is kitűnően vizsgáztak a lovasok és a lovak a mély talajú, goromba akadályokkal nehezített moszkvai tereppályán.

A bizonyítás nehéz korszaka tehát lezárult, a görcsös akarást felszabadult tenni akarásnak kell felváltania. Mert tennivaló akad bőven. A három legfontosabb feladat:

1. A fiatal versenyzőkből álló válogatott csapatot megtartani és biztosítani számára a továbbfejlődéshez szükséges feltételeket.
2. Az utánpótlás részére olyan versenyt vagy versenysorozatot kiírni, amely biztosítja a szakág bázisának szélesedését.
3. Központi intézkedéssel kötelezni kellene a vidéki szakosztályokat arra, hogy - kezdetben utánpótlás, később pedig felnőtt korú versenyzőkkel - a díjugratás mellett foglalkozzanak a mindhárom szakág alapjának tekinthető militaryval...

1981-ben soha nem tapasztalt lelkesedéssel és intenzitással indul el a munka. A Hirling-Török-Monspart vezetőhármás az akkori időben kardinális változásokat próbált bevezetni a tömegesítés és a minőségi előrelépés érdekében.

- 1. Debrecenben az 1981-es Eb után megépítették a „fél hidat” | 2. Horkay Gábor Féltékeny nevű lovával | 3. Horváth Béla simontornyai versenyző a Lajoskomáromban rendezett területi versenyen (1981) | 4. Területi verseny Sárípusztán. A képen Fülöp Sándor Csaló nevű lován az ugrópályán, a háttérben a benk

Ilyenek voltak például, hogy a területi versenyeken kötelező volt a military; az ifjúsági korosztálynak külön kategóriát vezettek be; valamint neves külföldi szakembereket hívtak meg és vontak be a hazai munkába. A Délnyugat-Dunántúli Területi Lovas Szövetség 1981. februári közgyűlésén pedig már kifejtik a Magyar Lovas Szövetségen belüli szakbizottságok megalakításának és megválasztásának gondolatát (erre csak 1982-ben kerül sor).

A Monspart Gábor vezetőedző által összeállított versenykiírás már a változások szellemében készült. A javaslatai, gondolatai a mai napig aktuálisak.

A reformoknak és az olimpiának köszönhetően 1981. május 2-3-án Debrecenben a Simonyi Óbester emléktverseny keretén belül military-versenyt rendeztek. A Lovassport és Lótenyésztés 1981/3. számában olvashatunk erről az eseményről:

„A küzdelemsorozatot május 2-án és 3-án rendezték. A Felső-Tiszai Erdő- és Fafeldolgozó Vállalat jóvoltából pályaaavató is volt az idei emléktverseny. A gazdaság - a Hunyadi Tsz, a Debreceni Állami Gazdaság,

a legközelebbi Európa-bajnokságon már éremért indulunk, s nem is akármilyenért. E kijelentés meglehetősen elhamarkodott. Igen szép lenne a tisztos helytállás...

Az olimpia utáni időszak a tervezés és a tenni akarás jegyében zajlott. Év végén, a Népsport december 11-i számában Salánki Miklós így értékelte a szakágat, cikke „Sike-

a hortobágyiak és a megyei sporthivatal segítségével – Debrecen új kirándulóhelyén, a Vekeri-tó mellett alakított ki pályát. A versenyen Kelet-Magyarország öt lovasklubjának sportolói mellett az enyingiek is rajthoz álltak. A 37 induló a kezdő és a könnyű osztályban mérte össze tudását.

A versenyt végignézte Monspart Gábor, aki a hazai military sport egyik legismertebb szakembere. Megkérdeztük, foglalja össze tapasztalatait.

[...] Úgy tűnik, hogy végre az érdeklődés középpontjába kerül a military. Öröndetes, hogy népes az indulók tábora. Ezt tapasztaltam most Debrecenben, de néhány hete Mezőszilason is, ahol 80 indulója volt a militarynak. Az a véleményem, hogy az eredmények titka az állandó gyakorlás, s az, hogy idegen környezetben újra meg újra kipróbáljuk lovunkat.

A közhiedelemmel, sőt a szakmabeliek véleményével ellentétben én azt vallom, hogy 7-8 könnyebb versenyen való részvétel nem árt, hanem segíti a felkészülést. Egyébként a külföldi szakkönyvek szerzői is így vélekednek erről és statisztikai adatokkal bizonyítják, hogy az így kiképzett military lovak hosszabb ideig bírják a versenyzést, mint a csak díjugratásban indulók. Úgy gondolom, hogy mindezt számításba kell venni, ha föl akarunk zárkózni a nemzetközi mezőnyhöz...

A szaksajtó ugyanebben a számban (Lovassport és Lótenyésztés 1981/3.) „Militaryzzunk?!” címen számolnak be az országos bajnokság Rádiházán, május 15–17. között rendezett első fordulójáról. Az

új kiírásnak megfelelően nehéz (C), közép (B), könnyű (A) és ifjúsági kategóriában versenyeztek az indulók. 14 egyesület 50 versenyzője alkotta a mezőnyt. Idézünk a cikkből:

„Új életerős sportág született! [...] Az eddigi elszigetelt próbálkozások után szinte a semmiből előtörve újjászületett a military. Úgy tűnik, hogy military lovasaink és lovaink emberfeletti küzdelme a moszkvai olimpia rendkívül nehéz pályájával, és a helytállásuk nem volt hiábavaló. Kimozdította holt pontjáról, magával ragadta a sportágat. Eddig soha nem látott mezőny és soha nem tapasztalt érdeklődés jellemezte a military ob Rádiházán megrendezett első fordulóját.

Felkértük Monspart Gábor vezetőedzőt, aki az alábbiakat nyilatkozta:

– A sportág fejlődése érdekében szükségesnek látom, hogy a teljesítmények elemzésével a hibákat abból a célból tárjuk fel, hogy azok kijavításával a színvonal minőségi emelését elérhessük. Az elemzést a díjlovaglás és a terepteljesítményre való tekintettel végeztem, mert ennek a két tényezőnek van döntő befolyása a végső eredmény kialakításában...

A második ob-fordulón, Sárípusztán már a nagy nemzetközi tekintélyű szakemberek és a külföldi versenyzők is jelen voltak 1981 augusztusában. A Lovassport és Lótenyésztés 1981/5. száma így tudósít:

Visy Istvánt, a versenyen bírászkodó, Ausztriában élő neves szakembert kértem meg, hogy mondja el véleményét a látottakról és adjon tanácsokat továbbfejlődésünk érde-

kében. A neves szakember elragadottan dicsérte lovaink szépségét és a kondícióvizsgán felsorakozó lovak impozáns sokasága láttán osztrák vendégeink is elismerték, hogy a látott lóanyag minősége sokkal jobb, mint az ausztriai versenyeken indulóké. [...] Díjlovaglásban nagyon nagy lépésre van szükség a felzárkózáshoz. Egy-két lovas mutatott csak nemzetközileg is elfogadható teljesítményt. A lovasok és oktatók képzésére sokkal nagyobb gondot kellene fordítani. Először oktatókat kell képezni, ha világszínvonalra kívánnak emelkedni. [...] Külön fejezetet érdemel az ifjúsági verseny. Díjlovaglásban az idősebb lovakon néhány igazán szép lovaglást láthattunk. Márok Csaba Adóssal lendületes, pontosan végrehajtott programjával, Herczog Emil és Cudar együttese, akik díjugratásban nyújtott teljesítményükkel kiemelkedtek a mezőnyből.

MÚLTIDÉZÉSRE HÍVUNK

E cikksorozat szerzőinek nem feladata a történések miéértjének és okának kutatása, feltárása, mi csak a tények közlésére szorítkozunk. Amennyiben mégis összefüggéseket, esetleg tanulságokat is fellelnének az egyes korszakok sikerei és kudarcai között, akkor lehet, hogy azzal a ma és a jövő sportját is segítjük.

[...] Sok jó kis lovas fog innen kinevelődni, mondta elismeréssel Naredy-Adonyi Ferenc, az osztrák csapat vezetője. Dicsérte az elmúlt két év rohamos fejlődését is. A rendezésről szólva az osztrák csapat köszönetét tolmácsolta, akik a vendégszerető környezetben igazán otthon érezték magukat, és készek a további együttműködésre, közös munkára, az együttes fejlődésre. A közelgő military Eb-n részt vevő magyarok esélyeiről feltejtett kérdésekre adott válaszában kifejtette, hogy az eredményes szerepléshez egyelőre sok szerencsére van szükségünk, de az első lépést mindenképpen meg kell tenni. Néhány évvel ezelőtt az osztrákok ugyanígy ugrottak bele a military Eb mélyvizébe és ma már a követelményeket megismerve, a felkészülés módját megtanulva, a legkorszerűbb irányzatokhoz alkalmazkodva, bekapcsolódva a sportág vérkeringésébe egyre komolyabb eredményeket érnek el...

A hazai válogatóversenyek után összeállt az Eb-keret. A csapat vezetője Hirling József, edzője Monspart Gábor. Nézzük, az akkori beszámoló miként írja le a mieink szereplését (Lovassport és Lótenyésztés, 1981/5.):

A Dán Lovas Szövetség 1981. szeptember 3-6. között Horsensben rendezte meg a 9. a Military Európa-bajnokságot. Magyar lovasok először vettek részt Európa-bajnokságon, amely tényét osztatlan

örömmel üdvözölték a résztvevő nemzetek küldöttei, kifejezve reményüket, hogy csapatunk a jövőben rendszeresen fellép a militarysport nemzetközi színpadán.

A szakvezetés nem várt „csodát” a fiatal – csak a második évében dolgozó és tervszerű munkával felkészülő – csapatból, csupán tisztes szereplést. Vagyis a csapat szerényen, de menjen végig a pályán, ismerje meg a nemzetközi versenyek légkörét és tapasztalatokat gyűjtve azt a további munkában hasznosítsa.

A következő lovasok és lovak vettek részt a versenyben: Grózner István és Bíboros ('74.s.mén, Furfang xx – 2 Kati-Szumátra xx, teny.: Békéscsaba); Horváth Zoltán és L'Amour ('74.p.mén, Aldató – 129.Nóniusz B XXXI-3, teny.: Mezőhegyes); Horkay Gábor és Féltekeny ('75.s.k., 5680 Tiszasúly 134 – Büszke, teny.: Lenin Tsz Hatvan); Nagy Sándor és Cica ('75.s.k.. Rakéta I – 12 Ménesmajor Mátká, teny.: Enyingi ÁG).

Csapatunk a várakozásnak megfelelt, mert két lovasunk teljesítette a rendkívül nehézre épített terepversenyt és hajszál híján csapatban majdnem elértük a 7. helyezést. A sportban nincsen „ha”. A sport varázsát az objektív – számszerűleg kifejezhető – eredmények biztosítják, és éppen ez különbözteti meg a cirkuszi mutatványoktól. Mégis – engedessék meg nekem –, hogy a fiatal military sportunk érdekében és a magyar lónak a sportban való alkalmasságának bizonyítására a „ha” feltételes módot használjam. Ugyan-

■ 1. Az 1981-es Eb-n induló csapat egy része, balról Horváth Zoltán, Nagy Sándor, Grózner István
 | 2. Rádiházi verseny a „csúszdával”
 | 3. Az 1981-es Európa-bajnokság záróünnepségén Horváth Zoltán L'Amourral és Grózner István Bíborossal | 4. Fülöp Sándor Csaló nevű lován a sáripusztai területi versenyen

is két fiatal lovas és lovat vetettünk be nehéz küzdelembe. Hogy tényleg milyen nehéz volt ez a küzdelem, bizonyítja, hogy a pályabemutató után az angol-német-ír – köztudomásúlag a világ élvonalához tartozó – military lovasok a pálya nehézségére való hivatkozással óvással éltek. Nos, ezen a nehéz pályán Cica lendületesen menve, imponáló stílusban a 14. akadályig (az óvást képezők egyikéig) eljutott, és Féltekenynek csak 5 akadályt kellett volna még leküzdeni, akkor a csapatunk a 7. helyen végzett volna. Így sincs szégyenkezni való, mert az elindult 61 lovasnak több mint egyharmada nem érkezett célba. Olyan tradíciókkal rendelkező országok, mint az írek, svédek és hollandok sem fejezték be a pályát, illetve estek ki a csapatversenyből [...].

Az Eb-n külön köszöntötték a magyar válogatottat. Öröm volt az FEI számára, hogy Magyarország is bekapcsolódik a nemzetközi vérkeringésbe. Azt csak halkán súgták a csapatvezető fülébe, hogy a militaryt „tanulni” nem az Európa-bajnokságon kell! A visszaemlékezés-sorozatot folytatjuk.

Tuska Pál